

УДК 32((470+571): 478=163.2) «1856/1862»
DOI <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2020/4.17>

Авхутська С.О.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Турков В.В.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

ПОЛІТИКА РОСІЙСЬКОГО УРЯДУ У СПРАВІ ПЕРЕСЕЛЕННЯ БЕССАРАБСЬКИХ БОЛГАР ІЗ МОЛДАВСЬКОГО КНЯЗІВСТВА НА ТЕРИТОРІЮ ПРИАЗОВ'Я (1856–1862 РР.)

У статті розглядається політика російського уряду у справі переселення бессарабських болгар із Молдавського князівства на територію Приазов'я. Річ у тому, що після приєднання Бессарабії у 1812 р. до Росії іноземним переселенцям, у т. ч. болгарам, було надано статус колоністів із широким колом правових та економічних пільг, але втрата південної частини Бессарабії після Кримської війни (1853–1856 рр.) та перехід її до Молдавського князівства разом із болгарськими колоністами означало для Росії втрату впливу на місцеве населення. Вона продовжувала через свої зовнішньополітичні канали впливати на болгар, використовуючи політику молдавського уряду щодо колоністів. Відчутним результатом цього впливу стала масова еміграція болгар із «відокремленої частини» Бессарабії у Новоросійський край. Виходячи з політичних інтересів Росії на Балканах, необхідності збереження іміджу захисниці пригноблених слов'ян, російський уряд, незважаючи на великі матеріальні збитки та можливі ускладнення відносин із західними державами, пішов на переселення бессарабських болгар на південноукраїнські землі. Державою було забезпечено міжнародну підтримку болгарського переселення, нейтралізовані протиправні дії адміністрації Молдавського князівства проти колоністів. Керуючись вищезгаданими політичними мотивами та, частково, економічними міркуваннями, пов'язаними із заселенням пустуючих земель, російські урядові установи забезпечили переселення та влаштування бессарабських болгар у Приазов'я.

Розкриття теми дослідження здійснювалося на основі залучення низки репрезентативних, передусім документальних джерел. Під час виконання дослідження застосовувалися такі основоположні принципи історичного пізнання, як неупередженість під час аналізу подій, процесів і явищ у межах визначених хронологічних рамок розглянутої проблематики.

Ключові слова: Росія, Молдавське князівство, бессарабські болгары, переселення, Приазов'я.

Постановка проблеми. Поразка Росії у Кримській війні та підписання Паризького мирного договору 1856 р. негативним чином позначилися на її міжнародному іміджі. Річ у тому, що за вищезазначеним договором держава втрачала три південні повіти Бессарабії, де переважно проживало болгарське населення. Щоб не втратити своє «обличчя» як захисника поневолених слов'янських народів, російський уряд на чолі з імператором Олександром II протягом 1856–1862 рр. здійснив акцію по переселенню болгар-колоністів із відмежованої ділянки Бессарабії на територію Приазов'я.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Політика Росії у справі переселення бессарабських болгар на територію Приазов'я у 1856–1862 рр. стала предметом вивчення російських, молдавських, болгарських та українських дослід-

ників. Зокрема, у дореволюційну добу вивчення цієї проблематики займалися такі дослідники, як П.М. Батюшков [11], І.С. Іванов [19], М.Г. Попруженко [22], Й. Тіторов [28]. У радянський період переселення бессарабських болгар у Росію стало предметом вивчення С.Б. Бернштейна [13], М.Г. Станчева [27], О. Хаджиніколової [29; 30], Є.Є. Чертана [31]. У сучасній зарубіжній і національній історіографії з'явилися нові роботи з вищезазначеної проблематики. Насамперед ідеться про монографію російської дослідниці Є.В. Білової [12], на сторінках якої авторка розглянула переселення болгар у Новоросійський край і Бессарабію у контексті загальної міграційної політики на півдні Російської імперії. Молдавський історик І.Ф. Грек у своїй статті [14] проаналізував кількісний склад болгар – переселенців із Молдавського князівства наприкінці

50-х – на початку 60-х рр. XIX ст. Він також був упорядником збірки документів і матеріалів [18], яка дає змогу висвітлити особливості формування переселенської політики російського уряду після закінчення Кримської війни. Український історик С.І. Пачев у своїх роботах [20; 21] дослідив історію виникнення перших поселень бессарабських болгар на території Приазов'я на початку 60-х рр. XIX ст. Дослідники В.М. Жмака і В.В. Турков у статті [17] детально висвітлили «болгарський конфлікт» між владою Молдавського князівства та колоністами, який надалі призвів до масового переселення болгар на територію Росії.

Попри значні напрацювання з вищезазначеної проблематики, окремі її аспекти не були висвітлені у науковій літературі. Водночас для дослідження цієї теми є достатня джерельна база, опубліковані документи та історична періодика.

Постановка завдання. З огляду на наведене автори поставили за мету комплексно дослідити політику російського уряду у справі переселення бессарабських болгар із Молдавського князівства на територію Приазов'я у 1856–1862 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Територія Бессарабії, приєднана до Росії після війни з Туреччиною у 1812 р., стала активно заселятися іноземцями, насамперед південними слов'янами, котрі тікали від економічного та релігійного гноблення з боку Османської імперії. Переважна частина втікачів, у т. ч. болгар, отримали статус іноземних колоністів із широким колом правових та економічних пільг, але поразка Росії у Кримській війні (1853–1856 рр.) та підписання Парижського мирного договору 18 (30) березня 1856 р. значно послабили її позиції на Балканах у справі підтримки національно-визвольного руху слов'янських народів від Османського іга. Позиції Петербурга також послаблювала стаття XXI Парижського трактату 1856 р., згідно з якою три південні повіти Бессарабії приєднувалися «к князівству Молдавському под верховной властью Блистательной порты» [2, с. 29]. Умови згаданого договору безпосередньо торкалися і болгарського населення Бессарабії, оскільки за межами Росії залишалася 40 колоній із населенням 22 365 чол. і земельним фондом 270 тис. десятин [1, с. 51].

Слід зазначити, що підписаний договір частково враховував специфіку становища населення південної Бессарабії, оскільки стаття XXI Парижського трактату надавала можливість жителям «відокремленої ділянки» протягом трьох років вільно переселятися в інші міста та розпоряджатися своїм рухомим і нерухомим майном [2, с. 29].

Вищезгаданою частиною договору скористалися російські правлячі кола. Вони не тільки бажали зберегти свій вплив над бессарабськими болгарами, але й вирішували важливе завдання – заселити пусті землі півдня України особливо Приазов'я працелюбним слов'янським населенням і таким чином сприяти економічному піднесенню регіону.

Не на користь Петербургу грав той факт, що у 1860 р. 50 434 татар і ногайців із Криму та Приазов'я переселилися у володіння Османської імперії [26, с. 210]. За свідченнями кореспондентів журналу «Русский вестник», масова еміграція татар і ногайців «не могла не отозваться на экономическом быте всей Таврической губернии... Земля осталась по недостатку рук без надлежащей обработки» [24, с. 260].

У цій ситуації владні структури Російської імперії почали активно діяти ще влітку 1856 р. 8 червня 1856 р. керівник Бессарабською палатою державного майна В. Бутенев інформував Новоросійського та бессарабського генерал-губернатора О.Г. Строганова, що згідно з розпорядженням Міністра державного майна П.Д. Кисельова «объявить болгарам, проживающим в Южной части Бессарабии, которые пожелают переселиться в пределы России, что им наравне с прочими задунайскими переселенцами, будут сохранены дарованные права, что в виде пособия на водворение будет выдано на каждое семейство по 35 рублей серебром, что льготы от податей и повинностей будут им дарованы на восемь лет» [18, с. 51].

У свою чергу, бессарабські болгар, ще не наважуючись на переселення у межі Росії, у січні 1857 р. склали три петиції на адресу імператора Олександра II й уряду. У згаданих документах були викладені їхні вимоги. Зокрема, болгар просили дозволити направляти дітей на навчання в Росію і «дозволить из России выписывать священников и учредить собственную болгарскую Епископию» [22, с. 31].

Без усякого сумніву, дії болгарських колоністів вплинули на рішення правлячої верхівки князівства формально зберегти привілейоване становище даної категорії населення. Про це свідчить прокламація окружного правителя у Молдавському князівстві каймакама Т. Балша, у якій посадовець гарантував болгарам всі права, що існували при російському правлінні [28, с. 115].

Звертає на себе увагу той факт, що гарантії з боку правлячих кіл князівств не влаштували російський уряд, який бажав зберегти свій вплив у болгарському середовищі. Для цього міністр

державного майна М.М. Муравйов, під підпорядкуванням якого знаходилися всі іноземні колонії імперії, у листі 6 лютого 1858 р. міністру закордонних справ А.М. Горчакову пропонував провести заходи для посилення впливу на бессарабських болгар: «назначеному в Измаил руському консулу поручить входити в большие соприкосновение с отошедшими от нас болгарскими колонистами и по средствам агентов и самих же колонистов секретно внушать им о расположении к ним нашего правительства, о выгодах, предоставляемых переселяющимся в Россию...» [7; арк. 77].

8 липня 1858 р. М.М. Муравйов інформував А.М. Горчакова про можливість надання земельних ділянок для переселення болгар: «в Херсонской губернии до 19 282 десятин и Екатеринославской губернии до 78595 десятин свободной и удобной земли» [8, арк. 77].

Фактично це було втручання у внутрішні справи Молдавського князівства, коли російським дипломатам наказувалося підбурювати бессарабських болгар до переселення на землі імперії. Для цієї акції вже виділялися великі земельні ділянки.

Завдяки зусиллям Петербургу із 1857 р. по березень 1860 р. у межі Росії переселилися лише 500 сімей болгарських колоністів [14, с. 132].

Владні структури Росії розробили низку інструкцій для подальших дій переселенців. Кожен бессарабський болгарин, потрапивши із сім'єю на територію імперії, пройшовши прикордонний і митний контроль, отримував від Бессарабського обласного правління замість паспорта шестимісячний квиток. Цей документ надавав переселенцю право самому вирішувати свою долю. Він міг вступати на військову службу, обрати місцем проживання місто або сільську місцевість, включно в Бессарабській області [15, арк. 129]. Та особа, яка визначилася із своїм місцем проживання, давала присягу на вірність Олександрю II та отримувала паспорт вже громадянина Росії [16, арк. 15]. Слід зазначити, що скористалися шестимісячними квитками лише 500 сімей колоністів.

Незважаючи на таку підготовчу роботу по переселенню колоністів, поява першої партії болгар у кількості 200 чоловік була для російського уряду великою несподіванкою. Ці болгарини втекли після насильницьких дій молдавської влади, коли їхні війська у кількості 800 чоловік під керівництвом префекта Тінко 7 листопада 1860 р. напали на мирні збори представників колонії у Болграді та силою зброї розігнали мітингуючих [7, арк. 140].

Згадані події отримали назву Болгарський конфлікт і мали своє продовження.

Про болгарські події Новородійський і Бессарабський генерал-губернатор А.Г. Строганов інформував міністра закордонних справ А.М. Горчакова 13 листопада 1860 р. У відповідь на цю інформацію А.М. Горчаков запропонував зробити таке: «В виду отсутствия конвенции о выдаче беглых с княжествами, болгар приютить и ждать дальнейших распоряжений» [7, арк. 111–112].

Починаючи з грудня 1860 р., переселення стає більш організованим. За інформацією директора азійського департаменту міністерства зовнішніх справ Російської імперії А.Г. Стремоухова, 5 грудня 1860 р. до нього прибули депутати від 16 болгарських колоній Греков і Великов. Вони планували вирушити у Санкт-Петербург для вручення імператору Олександрю II послання із проханням дозволити болгарам «відмежованої частини» Бессарабії переселятися в Росію [19, арк. 176]. За допомогою Новоросійського та Бессарабського генерал-губернатора А.М. Строганова послання болгар було відправлено у столицю імперії та вручену Олександрю II. 26 грудня 1860 р. був отриманий офіційний дозвіл від імператора переселятися у Таврійську, Херсонську та Єкатеринославську губернії жителям 16 колоній у кількості 2 639 сімей. На переселення й облаштування болгар держава виділяла 125 крб. на сім'ю [3; арк. 1]. Кожна сім'я отримувала 50 дес. землі [5, арк. 9].

Щоб прискорити подальше переселення болгар, Олександр II указом від 26 січня 1861 р. зберіг болгарам-колоністам права, якими вони володіли до 1856 р., та надав пільги у податках і матеріальну допомогу для облаштування на новому місці проживання [8; арк. 27–28].

У свою чергу, намагаючись обмежити масове переселення болгар, палата депутатів молдавського парламенту більшістю голосів прийняла рішення про надання колоністам всіх прав, які мали до підписання умов Паризького мирного договору 1856 р. [4, арк. 31].

Незважаючи на рішення парламентарів, органи місцевої влади Молдавського князівства посилювали тиск на переселенців. Вони вимагали виплати податків на три роки вперед, повернення молдавській стороні запасів зерна та відмову від вітряних млинів, що раніше належали колоністам [4, арк. 33].

Про проблеми переселення свідчить телеграма, яку А.Г. Строганов відправив А.М. Горчакову 28 травня 1861 р.: «Болгары избрали земли, заготовили фуры и сухари, платят подати, но

Молдавское правительство их не выпускает. Устранить препятствие зависит от Вас, иначе дело пропадет» [8, арк. 272].

Складнощі з переселенням змусили міністра державного майна М.М. Муравйова у листі до А.М. Горчакова 20 червня 1861 р. внести пропозицію про таке: «Все расчёты, связанные с переселением, болгары предоставляли для содействия российским консулам, гарантируя их недвижимым имуществом колонистов и хранящимися в Одесской конторе государственного банка капиталами» [8, арк. 350].

Значні поступки, які надав російський уряд, не мали успіху протягом літніх місяців 1861 р. Такі обставини змусили жителів 32 колоній звернутися зі скаргою на дії молдавської сторони особисто до Олександра II. Відповідна реакція імператора активізувала діяльність російських дипломатів, які посилили політичний тиск на керівництво князівств. Про це свідчить лист А.М. Горчакова від 1 вересня 1861 р. Генеральному консулу в Бухаресті М.К. Гірсу. У цьому документі міністр закордонних справ наказував «требовать именем его Величества от Правителя Соединенных княжеств князя Кузы, чтобы болгары... уже исполнившие все чрезмерные требования Молдаво-Воллахского Правительства... были пропущены в Россию. При сем вы объясните Князю Кузе все неблагоприятные его действия... и дадите почувствовать, что в случае дальнейшего неисполнения данных им столь положительных обещаний он поставит вас в необходимость прервать с ним отношения» [3, арк. 168].

Жорстка позиція Росії змусила правляче коло князівств піти на поступки. 24 вересня 1861 р. князь Куза направив лист А.Г. Строганову, який Новоросійський і Бессарабський генерал-губернатор передав особисто імператору, який тоді відпочивав у Лівадії. Олександр II прийняв делегацію князівств, яка прибула на зустріч із ним для врегулювання питання про болгарських переселенців. Ймовірно, що питання про колоністів було вирішено на їхню користь, про це свідчить лист А.Г. Строганова 16 жовтня 1861 р. у російське посольство в Константинополі: «Переселение болгар, как оно не затруднительно в наступающую зимнюю пору и для самих переселенцев, и для нашего правительства, обремененного огромными расходами в следствии продолжительного противодействия Молдавских властей, обеспечено распоряжениями князя Кузы» [6, арк. 64].

Кримська зустріч Олександра II із представниками князівств була поворотним пунктом

не тільки у врегулюванні «болгарського конфлікту», але й у всій переселенській політиці Росії. Про це свідчить лист заступника міністра іноземних справ М.П. Ігнат'єва 11 грудня 1861 р. до посла Росії у Константинополі А.Б. Лобанова-Ростовського, який містив інформацію про необхідність обмеження переселення слов'ян у межі Російської імперії [23, с. 180].

Зміни у політиці Росії стосовно обмеження кількості переселенців були пов'язані і з дефіцитом фінансування із державного бюджету. За даними молдавського дослідника І.Ф. Грека, з листопада до кінця 1861 р. в Росію переселилося 11 736 осіб без паспортів та 11 756 осіб із паспортами [14, с. 137]. Обмеження торкнулися насамперед болгар із Молдавського князівства. 3 лютого 1862 р. міністерство державного майна інформувало А.М. Горчакова про те, що «к переселению в Россию в 1862 р. будут допущены лишь те болгары – колонисты, которые не смогли прибыть в 1861 г.» [9, арк. 53–54].

Зменшення кількості болгар-переселенців також було пов'язано із новою політикою влади князівств, яка надала тим болгарам, які залишилися, значні земельні ділянки. Зокрема, представник російської дипломатичної агенції в Ізмаїлі М.С. Романенко 7 квітня 1862 р. інформував Генерального консула М.К. Гірса: «Кроме жителей колонии Импуциты, никто из болгар не намерен выселяться в Россию... оставшиеся колонисты довольны новым земельным наделом в 60 десятин земли на каждое семейство, отказались от переселения и начали полевые работы» [2, арк. 2].

Одночасно Комітет фінансів Міністерства фінансів у таємному листі А.М. Горчакову від 12 квітня 1862 р. повідомляв: «Высочайше утверждённым 7 – го апреля журналом Комитета финансов о доходах и рас ходах на 1863 год... статьи рас хода на переселение болгар в Южную Россию исключить» [9, арк. 47].

Підсумки переселення болгарських колоністів були підраховані новопризначеним міністром державного майна А.А. Зеленим у листі до А.М. Горчакова 22 січня 1863 р. За свідченням А.А. Зеленого, «к 1 ноября 1862 г. в пределы России из Молдавского княжества перешло 3 500 семейств (8 934 мужчин и 8 526 женщин). Однако, учитывая то обстоятельство, что переселения сопровождаются для правительства большими тратами... его приостановить... не препятствуя переселению из Турции и Молдавии отдельных семей» [10, арк. 30–31].

Таким чином, російський уряд зумів протягом 6 років організувати та провести пересе-

ленську акцію і заселити пустуючі землі півдня країни, зокрема Приазов'я, 23 тис. болгарських колоністів, що надалі сприяло господарчому піднесенню краю.

Висновки. Втрата південної частини Бессарабії після Кримської війни та підписання умов Паризького мирного договору 1856 р., її перехід під юрисдикцію Молдавського князівства разом із болгарським населенням стала серйозним ударом для Росії. Ця подія означала для офіційного Петербургу не тільки зниження політичного авторитету, але й суттєве скорочення впливу на його балканську політику, пов'язану із підтримкою національно-визвольної боротьби слов'янських народів проти турецького поневолювання. У цій ситуації російський уряд, використовуючи дипломатичні канали, починає активно агітувати

болгар до переселення у межі імперії. Одночасно для майбутніх переселенців підбираються великі ділянки вільних земель у південних губерніях держави. У свою чергу, недалекоглядні дії молдавської правлячої верхівки, пов'язані з економічним тиском на болгарських колоністів і спробою введення рекрутської повинності, привели до конфлікту із місцевим населенням, що надалі сприяло масовому переселенню болгар у межі Росії. Всього за 1856–1862 рр. на територію держави переселилося близько 23 тис. болгар, які отримали земельні ділянки, переважно на землях Приазов'я.

Потрібно також дослідити особливості економічного та культурно-освітнього життя бессарабських болгар на території південного регіону Росії.

Список літератури:

1. Анцупов И.А. Аграрные отношения на юге Бессарабии (1812–1870). Кишинев : Штиинца, 1978. 235 с.
2. Архів зовнішньої політики Російської імперії (далі – АЗПІ). Ф. Консульство в Бухаресті. 1862. Спр. 1104. 134 арк.
3. АЗПІ. Ф. Консульство в Яссах. 1861. Оп. 1. Спр. 642. 194 арк.
4. АЗПІ. Ф. Консульство в Яссах 1861. Оп. 1 Спр. 648. 112 арк.
5. АЗПІ. Ф. Консульство в Яссах. 1861. Оп. 2. Спр. 644. 98 арк.
6. АЗПІ. Ф. Посольство у Константинополі. 1861. Оп. 2. Спр. 2739. 216 арк.
7. АЗПІ. Ф. Слов'янський стіл. 1836 – 1860. Оп. 1. Спр. 8597. 298 арк.
8. АЗПІ. Ф. Слов'янський стіл. 1861. Оп. 2. Спр. 8599. 876 арк.
9. АЗПІ. Ф. Слов'янський стіл. 1862. Оп. 1. Спр. 8601. 236 арк.
10. АЗПІ. Ф. Слов'янський стіл. 1863 – 1869. Оп. 1. Спр. 8603. 314 арк.
11. Батюшков П.Н. Бессарабия. Историческое описание. Санкт-Петербург : Изд. П.Н. Батюшковым, 1892. 198 с.
12. Белова Е.В. Миграционная политика на юге Российской империи и переселение болгар в Новороссийский край и Бессарабию (1751–1871 гг.). Москва : РГОГУПС, 2004. 230 с.
13. Бернштейн С.Б. Основные этапы переселения болгар в Россию в XVIII–XIX веках. *Советское славяноведение*. 1980. № 1. С. 43–59.
14. Грек И. Пресельванито на българи бесарарабската част на Молдавското княжество в Приазовието (края 50-те – начало то 60-те години на XIX в.). *Българите в Северното Причерноморие. Изследования и материали* / Съст. д-р Петър Тодоров. Велико Търново : АСТА, 1993. Т. Втори. С. 129–142.
15. Державний архів Херсонської області (далі – ДАХО). Ф. 3. Херсонське губернське правління. Оп. 1. Спр. 26. 128 арк.
16. ДАХО. Ф. 3. Херсонське губернське правління. Оп. 1. Спр. 27. 135 арк.
17. Жмака В.М., Турков В.В. «Болгарський конфлікт» між Росією та Дунайськими князівствами та його вирішення (1860–1861 рр.). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія «Історичні науки»*. Т. 30 (69). № 1. 2019. С. 38–43.
18. Забытые страницы истории Южной Бессарабии (1856–1861 г.) Сборник документов и материалов / сост. И.Ф. Грек. Кишинев : «Тірогр. Centrala», 2012. 232 с.
19. Иванов И.С. Заметки о переселении болгар из Молдавии в Новороссийский край. Одесса : 1862. 21 с.
20. Пачев С.И. Возникновение болгарских сел в северном Приазовье 1861–1863. Мелитополь : МГПУ, 2007. 88 с.
21. Пачев С.І. Переселення болгар до Приазов'я у 1861–1863 рр. *Записки науково-дослідної лабораторії історії Південної України, ЗДУ. Південна Україна XVIII – XIX століття*. Вип. 2. 1996. С. 130–139.
22. Попруженко М.Г. Из материалов по истории славянских колоний в России. *Записки Одесского общества истории и древностей*. 1910. Т. 28. С. 1–34.

23. Русия и българското национално-освободително движение 1856–1876. Документи и материали. София : Изд-во. На българската академия на науките. 1987. Съст. д-р Петър Тодоров Т. 1. Ч. 2. 431 с.
24. Русский вестник. 1862. Май. С. 260.
25. Сборник договоров России с другими государствами. 1856–1917. Москва : Госполитиздат, 1952. 464 с.
26. Сергеев А. Уход таврических ногайцев в Турцию в 1860 году. *Известия Таврической ученой архивной комиссии*. 1913. № 43. С. 178–222.
27. Станчев М.Г. Из история на българските преселници в Русия. София, 1989. 39 с.
28. Титоров Й. Българите в Бесарабия. София : Печ. На град., 1905. 227 с.
29. Хаджиниколова Е. Българските преселници в южните области на Русия (1856–1877). София : Наука и искусство, 1987. 176 с.
30. Хаджиниколова Е. Переселение болгарского населения из Молдавского княжества в Россию в 1860–1861 гг. *Bulgarian Historical Review*. 1986. №3. С. 40–49.
31. Чертан Е.Е. Русско-румынские отношения в 1859–1863 годах. Кишинев : Картя Молдованяска, 1968. 228 с.

Avkhutska S.O., Turkov V.V. THE POLICY OF THE RUSSIAN GOVERNMENT IN RELATION TO THE RESETTLEMENT OF BESSARABIAN BULGARIANS FROM THE PRINCIPALITY OF MOLDAVIA TO THE TERRITORY OF PRIAZOVIA (1856–1862S)

The article considers the policy of the Russian government in relation to the resettlement of Bessarabian Bulgarians from the principality of Moldavia to the territory of Priazovia. The case is that after the annexation of Bessarabia to Russia in 1812, all the foreign immigrants including the Bulgarians were granted the status of colonists with a wide range of legal and economic benefits. At the same time, the loss of the southern part of Bessarabia after the Crimean war (1854–1856s) and its transition to the Principality of Moldavia along with the Bulgarian colonists led to the loss of influence over the local population for Russia. It continued to influence the Bulgarians through its foreign policy channels, using the Moldavian governmental policy towards the colonists. As the result of this influence was the mass exodus of Bulgarians from the “separated part” of Bessarabia to the Novorossiysk Territory. Taking into consideration the Russia’s political interests in the Balkans along with the need to preserve the image of the defender of the oppressed Slavs, the Russian government agreed to resettle Bessarabian Bulgarians to southern Ukraine despite the great material damage and possible complication of relations with Western countries. The state provided the international support for the Bulgarian resettlement and neutralized the illegal actions of the administration of the Principality of Moldavia against the colonists. Guided by the above-mentioned political motives and some economic considerations Russian government agencies ensured the relocation and settlement of Bessarabian Bulgarians at the territory of Priazovia.

The research topic is disclosed based on the involvement of a number of representative and primarily documentary sources. In carrying out the study, first of all, such fundamental principle of historical development of knowledge as impartiality in the analysis of events, processes and phenomena is applied.

Key words: *Russia, Principality of Moldavia, Bessarabian Bulgarians, resettlement, Priazovia.*